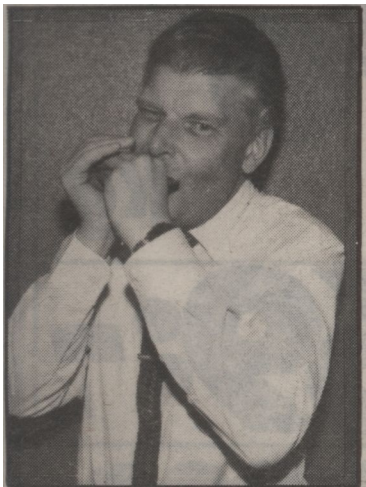

Välbesökt spelmansstämma inledde 'Tolkmusikens år'

• *John Erik Hammarberg från Jämtland är riksspelman på munspel.*

1990 har utropats till folkmusikens och dansens år. I Sörmland kommer detta att celebreras med bl a 25 spelmansstämmor på olika platser. Först ut var Gnestastämman som arrangerades i Elektron på lördagen med deltagare från det egna länet och grannlänen.

Det var sjätte året i rad och arrangörer var Folkets Husföreningen, spelmanslagen Nyckelharpan och Bygdens Blandning, Södermanlands Spelmansförbund amt Länsbildningsförbundet.

Spelmansförbundets ord-

näs, var konferencier och även >rtens egen riksspelman, Christina Frohm, agerade på scenen i två båda ord och musik.

Sarvmanlagt var omkring 150 talet spelmän samlade från Sörmland, Västmanland, Uppland, Östergötland och Gotland. Bland dem fanns ett tiotal riksspeiman, t ex John Erik Hammarberg från Jämtland som är en av de tre riksspelmännen på munspel som finns i Sverige.

• **Långväga gäster**

Bland övriga gäster kan nämnas spelmännens nestor, 86-åriga Ragnar Karlsson. Han bor i Enskede men är född i Helgarö i Sörmland.

Han uppträdde med nyckelharpa men under sin 70-åriga spelmanstid har han tidigare spelat både fiol och andra instrument. Han har förlänats Zorns märke i guld, en ovanlig

och mycket fin utmärkelse. "Vanliga" riksspelmän har märket i silver.

Ett par långväga gäster var ett ungt par som kom från Schweiz och uppträdde med orgel, fiol och nyckelharpa. Vidare fanns finländare, bosatta i Stallarholmen, som spelade kantele samt en dansgrupp av tiotalet iranier.

Bland de mera udda instrumenten kan nämnas svensk säckpipa, hackbräde (en specialité för Östeuropa), durspel, hummel (ett stränginstrument) silverbasharpor (1800-talsvariant som fanns innan de moderna harporna kom till).

• **Spel i "buskarna"**

Spelmansstämmans inledning blev imponerande med nära 90-talet spelmän på scenen un-

der musikkdirektör Sten Eriksson ledning.

De spelade fiol, nyckelharpa, klarinett och basfiol. Senare följde framträdanden av enskilda och grupper.

Det förekom också "buskspel" litet överallt i lokalerna. Det betyder att där några spelmän hittar ett utrymme någonstans kan de på stående fot bilda en liten musikgrupp.

Programmet upptog vidare traditionella danslekar där Barbro Tallberg från Järfälla var ledare. Hon lärde också ut sörmalandsvisor. Andra programslag var instruktion i gammaldans.

Ett 30-tal grupper deltog i stämman som avslutades på kvällen med dans. Nästa stämma blir den 17 februari i Eskilstuna.

• *86-årige Ragnar Karlsson (född i Sörmland) spelade tillsammans med Anders Hässler, Enskede.*

Sprittande stämman för gammal och ung

/f ʏ r n 9 fa*
U birftl* M m
it "
il mrfonng
Um o Jti^vw
Jnm t ttdkrs

Sten Eriksson hade fullt upp med att anteckna alla spelmän som ville uppträda på stora scenen med sin musik.

Foto: GERTRUD HERMELIN

Spelmän i varje vrå när folkmusikåret blåstes in

GNESTA (SN):

Den sjätte spelmansstämman i Gnesta blev en fin upptakt till folkmusik- och dansåret 1990.

Under hela lördagen strömmade spelmän och åhörare till Elektron och huset fullkomligt vibrerade av musiken.

I varje ledig vrå stod grupper och "buskspelade", medan en härlig och gemytlig stämning spred sig.

Spelmän kom från hela Sörmland, liksom grannlänen. Några hade rest ända från Gotland. Till och med Schweiz var representerat på Gnestastämman.

Inledningen var som sig bör pampig. Stig Söderström och Sten Eriksson, två av musikprofilerna i Gnesta, blåste in stämman på väldiga näverlurar.

Därefter förklarade Södermanlands Spelmansförbunds ordförande, Sören Olsson, den sjätte stämman invigd och ett åttiotal spelmän klämdes därefter i med Lästringe gånglåt från stora scenen.

Därefter följde idel ädel sörmlandsmusik, bland annat Schottis från Tureholm, Polska från Fogdö och som final Marsch från Frustuna. Sörmland har en otroligt rik kulturskatt i sin folkmusik och har fler bevarade och fler upptecknade låtar än Dalarna.

märkelse en spelman kan få, Zornmärket i guld.

Han berättar att han började spela fiol när han var femton år men övergick till nyckelharpa 1951.

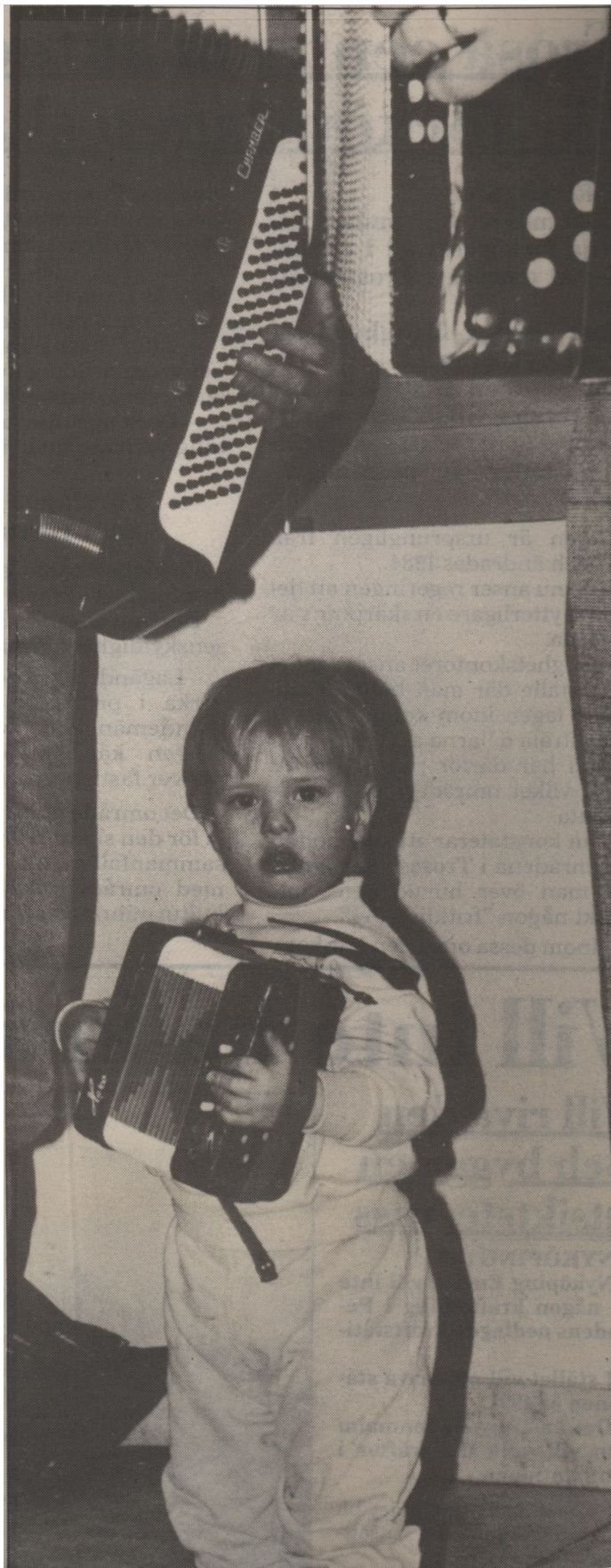
- Då träffade jag Erik Sahlström, och sedan dess har det bara blivit nyckelharpa för mig, säger han.

Erik Sahlström, som gick bort för ett par år sedan, var Sveriges i särklass skickligaste nyckelharpospelare och byggde också många nyckelharpor. Ragnar Karlsson visar stolt upp sin nyckelharpa och berättar att Erik byggt den.

• Erik var bäst

- Jag fick under många år spela ihop med Erik liksom med Vilsta-Lasse. Men det fanns ingen spelman som går upp mot Erik Sahlström.

- Han var den främste. När han berättade spela på en stäm-

med spel och sång. Ett program som blev mycket skiftande både till spel och instrument. Alla upptänkliga instrument var representerade. Här finns enradiga och tvåradiga Iragspel, fiol, nyckelharpa, munspel, bas och klarinetter.

Guldmärkt nestor

Stämmans verkliga nestor var snart 86-åriga Ragnar Karlsson från Farsta. En i folkmusikkretsar känd och uppskattad nyckelharpospelare som innehar den finaste ut-

V" ! O o
son.
Utmärkande för årets Gnestastämma var det stora antalet unga musiker. Flera grupper från bla musikskolorna i Södertälje deltog i programmet. De allra yngsta deltagarna i stämman blev väl omhändertagna av Barbro Tällman som lärde dem gamla danslekar.

• Deltog flitigt

Detta nöje uppskattades mycket av föräldrarna som flitigt deltog för att lära sig genu-

ina sång- och danslekar från företrädesvis Sörmland.

Arrangörerna, Folkets husföreningen, Spelmanlaget Nyckelknippan, Bygdens Blandning, Södermanlands

Spelmansförbund och SKS kan vara mycket nöjda med sin sjätte spelmansstämma i Gnesta.

Anda fram till midnatt avlöste grupperna varandra och spelade sprittande toner för alla danslystna i Gnestabygden.

GERTRUD HERMELIN

Med pampiga nävrlurar blåste Stig Söderström och Sten Eriksson in spelmansstämman i Gnestaför sjätte året i rad.

Den allra yngsta deltagaren på spelmansstämman var Martin Skogsund, 2 år från Gnesta. Med stort allvar stod han bredvid pappa Tommy och spelade på sitt lilla dragspel.

Unestastämmans nestor var Ragnar Karlsson, snart 86 år, som spelar nyckelharpa. Bredvid honom ses riksspelman Christina Frohm på fiol.

Fullt på scenen på Gnestastämman

Den sjätte Gnestastämman blev succé. I allspelet deltog nära 90 spelmän, vilket innebär rekord. Den stora scenen rymde inte så många fler. Åhörarna hade också mött upp i större skaror än vanligt. De bjöds på tre timmars all- och gruppspel utan avbrott.

För första gången blev stämman internationell. För det inslaget svarade ett par makar från Schweiz, Ueti och Vreni, som spelade tramporgel, fiol och nyckelharpa. Det var även ett finskt inslag. Då gällde det musik på kantele, som spelades av ett par äkta finländare, även om Veikko Tolkkinen bor i Mariefred och hans spelkompis, Pentti Takalo har sina bopålar i Stallarholmen.

• Lurig inledning

Folkmusik- och dansåret 1990:s första vinterstämma inleddes med en låt på lur. Lurarna hanterades mästerligt av Sten Eriksson och Stig Söderström. Båda är Gnestabor och virtuoser när det gäller olika instrument.

Under det allspel som följde blev det trångt på scenen, även om den är stor. Fioler, nyckelharpor och durspel

presenterade de alla som tog scenen i besittning.

Den här dagen bar tydligen alla vägar till Gnesta. Där sammanstrålade folkmusikanter från Torshälla och Eskilstuna, Södertälje- och Stockholmsområdet, Flen- och Malmköpingsbygden, södra och östra Sörmland, och naturligtvis, många som har Gnesta som hemmaplan.

I vimlet hittade vi nestorn bland spelmännen, Ragnar Carlsson, som hade tagit med sig grannen Anders Hessler. Enligt Christina Frohm är de två grannar och började spela över staketet hemma i Enskede. Nu spelade de några låtar som komponerats en gång i tiden av Ragnars far, August Carlsson.

Inom parentes kan nämnas, att Ragnar Carlsson, som inte sviker stämmorna i Gnesta, passerat de 80 med god marginal.

Tyvär är det inte möjligt att nämna alla grupper och enskilda som lät höra sitt kunnande från scenen. Men det må dock nämnas, att samtliga var väl skickade och värdiga representanter när det gäller att föra ut det folkmusikaliska budskapet. De visade, att den genuina spelmansmusiken i Sörmland står på en synnerli-

kaler är väl lämpade för arrangemang i den här storleken. Det finns gott om utrymme för "buskspel". Hela Elektron gick i tonernas tecken. Varhelst ett par eller flera spelsugna råkades blev det äkta spelmansmusik, precis som det ska vara när det är som allra bäst. Om 14 dagar, lördagen den 17 februari, kommer Folkets hus i Eskilstuna att invaderas av spelfolk från när och fjärran. Då är där dags för den tredje spelmansstämman sedan starten.

För första gången förekom kantele på Gnestastämman. Veikko Tolkkinen, bosatt i Mariefred, och Pentti Takalo, Stallarholmen, hanterade sina instrument med bravur.

Scenen fylldes med nära 90 spelmän när det vardags för allspel.

Uppskattningsvis var det omkring 400 personer som besökte Elektron på lördagen.

Text och foto:
CARL-GUSTAF OHLSSON

Ragnar Carlsson har passerat de 80 med god marginal. Nu tog han med sig grannen Anders Hessler och de bjöd på några låtar efter Ragnars far August Carlsson.

strument.

Som seden kräver när det gäller spelmansstämmor i Sörmland slog allspelsledaren Stig Eriksson an Lästringe gånglåt, en låt som för Sörmlands del kan jämföras med vad Äppelbo gånglåt är för Dalarna, och den fyllde varje liten vrå i Elektron. Efter ett flertal kända låtar fick Fru-stunamarschen avsluta allspellet.

• Grupper i mängd

Sammanhållande länkar var Sörmlands spelmansförbunds Sören Olsson och Christina Frohm. Spelfolk och publik kunde se att de båda var i bästa tänkbara form. Växelvis

Frohm stack inte under stol med att upptakten för folkmusik- och dansåret 1990 blev den bästa tänkbara. Elektrons lo-

— Vi ser ljusst på framtiden, sa Sörmlands spelmansförbunds Sören Olsson och Christina Frohm och kramade om "stämman yngste deltagare", Martin Skoglund, som har spelmanspåbrå i flera led.

